

Co robić w przypadku zmęczenia

Zmęczenie to uczucie znużenia i braku energii. Osoby zmagające się ze zmęczeniem związanym z chorobą nowotworową często mówią, że są wyczerpane, nawet jeśli wystarczająco dużo śpią. Zmęczenie związane z rakiem może być gorsze niż zmęczenie wynikające z codziennego życia i nie ustępuje po odpoczynku.

Co powoduje zmęczenie u osób chorych na raka?

Zmęczenie związane z rakiem jest jednym z najczęstszych skutków ubocznych choroby nowotworowej i jej leczenia. Niektóre częste przyczyny zmęczenia u osób chorych na raka to:

- Chemioterapia
- Radioterapia
- Operacja chirurgiczna
- Immunoterapia
- Niski poziom czerwonych krwinek (anemia)
- Ból
- Niepokój lub depresja

Jak odczuwa się zmęczenie?

Ludzie opisują zmęczenie na wiele sposobów. Niektórzy mówią, że czują się zmęczeni, osłabieni, wyczerpani, znużeni, wykończeni lub ospali. Mogą mówić, że nie mają energii i nie potrafią się skupić. Niektórzy wspominają również o uczuciu ciężkości w ramionach i nogach, braku chęci do robienia czegokolwiek oraz problemach ze snem – albo bezsenności, albo nadmiernej senności. Mogą też mówić, że są w złym nastroju, smutni, drażliwi lub sfrustrowani.

Zespół opieki onkologicznej może poprosić cię o ocenę stopnia zmęczenia w skali: brak, łagodne, umiarkowane lub ciężkie. Można też zastosować skalę od 0 do 10, gdzie 0 oznacza brak zmęczenia, a 10 – najgorsze możliwe zmęczenie.

Mogą zostać zadane pytania takie jak:

- Kiedy zaczęło się zmęczenie? Jak długo trwało?
- Czy zmieniało się w czasie? W jaki sposób?

- Co łagodzi zmęczenie? Co je nasila?
- Jak wpłynęło to na twoje codzienne czynności lub rzeczy, które nadają sens twojemu życiu?

Jak leczy się zmęczenie?

Sposób leczenia zmęczenia przez zespół opieki onkologicznej będzie zależał od przyczyny i objawów. Typowe metody leczenia zmęczenia obejmują:

- Leki poprawiające czujność i koncentrację
- Fizjoterapia
- Poradnictwo i radzenie sobie ze stresem
- Terapia snu

Co możesz zrobić, aby radzić sobie ze zmęczeniem?

Bądź tak aktywny, jak to możliwe.

- Staraj się codziennie wykonywać jakąś aktywność fizyczną. Nawet krótkie spacerki mogą złagodzić zmęczenie i poprawić samopoczucie. Przed rozpoczęciem ćwiczeń skonsultuj się z zespołem opieki onkologicznej. Oni mogą zasugerować współpracę z fizjoterapeutą, który pomoże opracować najlepszy dla ciebie plan ćwiczeń.
- Przestrzegaj codziennej rutyny, utrzymując jak najbardziej normalny poziom aktywności.
- Inne rodzaje aktywności, takie jak joga, tai chi czy rozciąganie, również mogą pomóc w łagodzeniu zmęczenia.

Oszczędzaj energię.

- Zdecyduj, które rzeczy są dla ciebie najważniejsze i skup się na nich w pierwszej kolejności.

- Umieść rzeczy, których najczęściej używasz, w łatwo dostępnym miejscu.
- Powiedz przyjaciołom czy bliskim osobom co mogą zrobić, aby pomóc. Ich wsparcie może pomóc ci lepiej radzić sobie ze zmęczeniem.

Zmniejsz poziom stresu.

- Joga, masaż, medytacja i ćwiczenia relaksacyjne mogą pomóc w obniżeniu poziomu stresu.
- Jeśli potrzebujesz pomocy w radzeniu sobie ze stresem, zapytaj swój zespół opieki onkologicznej o możliwość skorzystania z porad psychologicznych lub grup wsparcia.

Zadbaj o dobry sen.

- Staraj się spać 7 do 8 godzin każdej nocy. Regularne pory chodzenia do łóżka i wstawania pomagają w utrzymaniu zdrowego rytmu snu.
- Nie ćwicz zbyt późno wieczorem.
- Rób tylko krótkie przerwy na odpoczynek lub drzemki (krótsze niż 30 minut).
- Unikaj kofeiny od popołudnia – a nawet dłużej, jeśli wpływa ona na twój sen.

Odżywiaj się zdrowo.

- Staraj się spożywać dietę bogatą w białko, owoce, warzywa i produkty pełnoziarniste. Pij płyny przez cały dzień.
- Jeśli masz problemy z jedzeniem, porozmawiaj z zespołem opieki onkologicznej i zapytaj o możliwość spotkania z dietetykiem.

Kiedy rozmawiać z zespołem opieki onkologicznej

Poinformuj swój zespół opieki onkologicznej o swoim zmęczeniu i o tym, jak wpływa ono na twoje życie. Zapytaj, czy możesz zrobić coś jeszcze, aby złagodzić zmęczenie.

Zapytaj również swój zespół opieki onkologicznej, czy przyjmowane leki mogą powodować uczucie zmęczenia i senności. Jeśli tak, być może będzie można zmienić lek lub dawkę.

Skontaktuj się z zespołem opieki onkologicznej jak najszybciej, jeśli:

- Nie możesz wstać z łóżka dłużej niż jeden dzień
- Masz problemy z budzeniem się
- Masz problemy z oddychaniem podczas aktywności fizycznej
- Zauważasz, że twoje zmęczenie nasila się

Kiedy należy udać się na pogotowie lub zadzwonić pod numer 911

Zadzwoń pod numer 911 lub udaj się na pogotowie, jeśli:

- Czujesz się zdezorientowany(-a) lub masz zawroty głowy
- Tracisz równowagę lub upadasz
- Odczuwasz duszności, nawet w spoczynku

Aby otrzymać więcej informacji i wsparcie, wejdź na stronę *American Cancer Society* cancer.org/polish lub dzwoń pod numer **1-800-227-2345**. Jesteśmy tutaj, kiedy nas potrzebujesz.